

[Uz Sākumlapu](#) > ... > [Ģimenes Lietas Un Mantojums](#) > [Vecāku Atbildība – Bērna Aizgādība Un Saziņas Tiesības](#) Croatia

Vecāku atbildība – bērna aizgādība un saziņas tiesības

Saturu nodrošina

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

1 Kāda ir juridiskā termina „vecāku atbildība” praktiskā nozīme? Kādas tiesības un pienākumus personai uzliek vecāku atbildība?

Ģimenes tiesību likums (*Obiteljski zakon*) (*Narodne Novine* (NN; Horvātijas Republikas Oficiālais Vēstnesis) Nr. 103/15, Nr. 98/19, Nr. 47/20, Nr. 49/23 un Nr. 156/23) reglamentē vecāku aizgādību, kas nozīmē vecāku atbildību, pienākumus un tiesības, kuru mērķis ir aizsargāt un veicināt bērna personiskās un mantiskās tiesības, kā arī bērna intereses. Vecākiem ir jāapspriež un jāsakāro ar bērnu individuāli aizgādības aspekti atbilstoši bērna vecumam un briedumam. Vecāku aizgādība pamatā ietver: tiesības un pienākumu aizsargāt bērna personiskās tiesības uz veselību, attīstību, aprūpi un aizsardzību, audzināšanu un izglītību, personisko kontaktu uzturēšanu, dzīvesvietas izvēli, kā arī tiesības un pienākums pārstāvēt bērna personiskās un mantiskās tiesības un intereses (Ģimenes tiesību likuma 91. un 92. pants).

2 Kam parasti tiek piešķirta vecāku atbildība par bērnu?

Vecāki īsteno aizgādību, kas nozīmē vecāku tiesības, pienākumus un atbildību attiecībā uz saviem nepilngadīgajiem bērniem.

Abiem vecākiem ir tiesības un pienākums īstenot aizgādību vienlīdzīgi, kopīgi un pēc vienošanās. Īstenojot dalītu aizgādību, vecākiem jācenšas atrisināt visus jautājumus vienojoties (Ģimenes tiesību likuma 104. un 106. pants).

Ja vecāki nedzīvo kopā pastāvīgi, viņiem ir jāvienojas par aizgādības kārtību, sastādot dalītas aizgādības plānu, kas jāapstiprina tiesā; ja vecāki nav panākuši vienošanos, šo jautājumu izlemj tiesa, pieņemot lēmumu (Ģimenes tiesību likuma 107. un 461.–467. pants).

3 Vai vecāku vietā var iecelt citu personu, ja vecāki nespēj vai nevēlas uzņemties vecāku atbildību par savu bērnu?

Neviens no vecākiem nedrīkst atteikties no savām tiesībām uz vecāku aizgādību (Ģimenes tiesību likuma 91. panta 2. punkts).

Abi vecāki var vienoties daļēji vai pilnībā uzticēt bērna pagaidu aizgādību personai, kas atbilst aizbildņiem paredzētajiem nosacījumiem. Ja vecāki nodod bērnu citas personas aprūpē uz laiku, kas ilgāks par 30 dienām, viņiem par to ir jānoformē notariāli apstiprināts apliecinājums (Ģimenes tiesību likuma 102. pants).

Ja slimības, neatbilstošu sadzīves apstākļu vai citu grūtību dēļ vecāki īslaicīgi nespēj bērnu aprūpēt, bērnu var uz laiku ievietot sociālās aprūpes iestādē, audžugimenē vai nodot aprūpē citai fiziskai vai juridiskai personai, kas nodrošina sociālās aprūpes pasākumus, saskaņā ar sociālo aprūpi reglamentējošiem noteikumiem.

Vecākiem, kas atzīti par tādiem, kuri nepietiekami rūpējas par savu bērnu, tiks piemērots pasākums ar mērķi aizsargāt bērna tiesības un intereses, to var noteikt Horvātijas Sociālo lietu institūts (*Hrvatski zavod za socijalni rad*) vai tiesa, kurai ir jurisdikcija šajā lietā (Ģimenes tiesību likuma 127., 134. un 149. pants). Ar tiesas lēmumu vecākiem var atņemt tiesības dzīvot kopā ar bērnu, un bērna ikdienas aprūpi var uzticēt citai personai, audžugimenei vai sociālās aprūpes iestādei, pamatojoties uz Horvātijas Sociālo lietu institūta veiktu ģimenes novērtējumu, kurā konstatēts, ka, paliekot ģimenē, bērna dzīvība, veselība un attīstība ir apdraudēta (Ģimenes tiesību likuma 155. un 433. pants). Noteiktos likumā noteiktos apstākļos tiesa var izdot rīkojumu par aizgādības apturēšanu (Ģimenes tiesību likuma 115., 173. un 433. pants). Pasākumu vecāku aizgādības tiesību atņemšanai var izmantot kā galējo līdzekli (Ģimenes tiesību likuma 170. un 433. pants).

Ja saskaņā ar tiesas lēmumu vecāki par bērnu vairs negādā, ikdienas aprūpe tiek uzticēta citai personai, audžugimenei vai sociālās aprūpes iestādei.

4 Kā tiek risināts jautājums par vecāku turpmāko atbildību, ja vecāku laulība tiek šķirta vai ja vecāki vairs nedzīvo kopā?

Ja vecāku laulība/partnerattiecības ir neatgriezeniski izirušas, aizgādību reglamentē ar tiesas izdotu lēmumu, kura pamatā var būt vecāku vienošanās, kas panākta dalītas aizgādības plāna veidā (Ģimenes tiesību likuma 104., 106., 107. un 461.-467. pants).

Pirms tiek iesniegts pieteikums par laulības šķiršanu vai uzsākta cita ar vecāku aizgādību saistīta tiesvedība, vienam no vecākiem vai abiem vecākiem ir jāiesniedz pieprasījums par obligātām konsultācijām Horvātijas Sociālo lietu institūta reģionālajam birojam, kura teritoriālajā piekritībā ir vieta, kurā atrodas bērna pastāvīgā vai pagaidu dzīvesvieta, vai vieta, kurā laulātajiem vai kopdzīves partneriem pēdējo reizi bija kopīga pastāvīga vai pagaidu dzīvesvieta (Ģimenes tiesību likuma 321.-323. pants).

5 Ja vecāki noslēdz vienošanos par vecāku atbildību, kādas formalitātes ir jāievēro, lai šī vienošanās būtu juridiski saistoša?

Lai vecāku noslēgta vienošanās vai dalītas aizgādības plāns būtu tiesiski īstenojams instruments, tas ir jāapstiprina ar tiesas lēmumu (Ģimenes tiesību likuma 106., 107., 420. un 461.-467. pants).

6 Kādi ir alternatīvie konflikta ārpusstiesas risināšanas līdzekļi, ja vecāki nevar vienoties par vecāku atbildības jautājumu?

Ja vecāki nespēj vienoties par dalītas aizgādības plānu, Horvātijas Sociālo lietu institūts nosūta vecākus uz ģimenes mediācijas procedūru, ko veic Ģimenes centrs (*Obiteljski centar*), bet var veikt arī ģimenes mediatori ārpus sociālās aprūpes sistēmas (Ģimenes tiesību likuma 331. un 334. pants).

Mediācija ģimenes lietās netiek veikta, ja ir celta prasība saistībā ar vardarbību ģimenē.

Ja vecāki ir panākuši vienošanos, tā vienmēr ir jāapstiprina ar tiesas lēmumu, kā paskaidrots 5. jautājumā.

7 Kādus jautājumus attiecībā uz bērnu var izlemt tiesnesis, ja vecāki iesniedz lietu tiesā?

Tiesa var lemt par jebkuru vecāku aizgādības aspektu, kas ir strīda priekšmets, t. i., pie kura no vecākiem bērns dzīvos, par saskarsmes uzturēšanu ar otru vecāku un uzturlīdzekļu apmēru kā tā vecāka pienākumu, pie kura bērns nedzīvo, kā arī par jebkuriem citiem būtiskiem jautājumiem, kas saistīti ar bērna personiskajām un mantiskajām tiesībām, par ko lemj tiesa (Ģimenes tiesību likuma 408. un 433. pants).

8 Ja tiesa nolemj nodot bērnu viena vecāka atsevišķā aizgādībā, vai tas

nozīmē, ka viens no vecākiem var izlemt visus jautājumus attiecībā uz bērnu, iepriekš nekonsultējoties ar otru vecāku?

Tiesa var pieņemt lēmumu, ar kuru aizgādību pilnībā, daļēji vai tiktāl, ciktāl tas nepieciešams, lai izlemtu konkrētu svarīgu jautājumu, kas attiecas uz bērnu, uztic vienam no vecākiem, tas savukārt pilnībā vai noteiktos aizgādības aspektos ierobežo otra vecāka tiesības īstenot aizgādību (Ģimenes tiesību likuma 105. pants).

Vecākam, kura tiesības īstenot aizgādību ir ierobežotas, ir tiesības uzturēt saikni ar bērnu, ja vien tas nav aizliegts ar tiesas lēmumu, pieņemot ikdienas lēmumus par bērnu, kamēr bērns ir viņa aizgādībā, un saņemt informāciju par svarīgiem apstākļiem saistībā ar bērna personiskajām tiesībām (Ģimenes tiesību likuma 112. pants saistībā ar 110. un 111. pantu).

9 Ja tiesa nolemj nodot bērnu abu vecāku kopējā aizgādībā, ko tas nozīmē praktiski?

Vecākiem vienmēr ir kopīga aizgādība, izņemot gadījumus, kad tiesa pieņem lēmumu, kā paskaidrots atbildē uz 8. jautājumu.

Svarīgi lēmumi saistībā ar bērnu ir lēmumi, kas saistīti ar bērna pārstāvību jautājumos, kuri skar viņa personiskās tiesības, un pārstāvību jautājumos, kuri skar bērna vērtīgos aktīvus un mantiskās tiesības (Ģimenes tiesību likuma 99. un 104. pants). Ja vecāki, kuriem ir kopīga aizgādība, nespēj vienoties par svarīgiem lēmumiem attiecībā uz bērnu, tiesa pēc bērna vai viena vecāka priekšlikuma pieņem lēmumu par to, kurš no vecākiem pārstāvēs bērnu konkrētajā lietā (Ģimenes tiesību likuma 100., 101., 108., 109. un 433. pants).

10 Kurā tiesā vai iestādē ir jāvēršas ar iesniegumu par vecāku atbildību? Kādas formalitātes ir jāievēro un kādi dokumenti jāpievieno iesniegumam?

Priekšlikumi būtu jāiesniedz un prasības jāceļ municipālajā tiesā, kam ir vietēja jurisdikcija.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma (*Zakon o par parničnom postupku*) 34. pantu municipālās tiesas pirmajā instancē vienmēr izskata šādus strīdus: par to, vai laulība ir neatgriezeniski izirusi, vai arī laulība ir jāuzskata par spēkā neesošu un laulātajiem jāļauj šķirt laulību; strīdi saistībā ar paternitātes vai maternitātes noteikšanu vai apstrīdēšanu; strīdus, lai noteiktu vecāku, pie kura bērns dzīvos; un strīdus, kas saistīti ar aizgādību, ja vienlaikus notiek tiesvedība nolūkā noteikt, vai laulība ir neatgriezeniski izirusi, atzīt laulību par neesošu vai šķirt laulību.

Saskaņā ar Ģimenes tiesību likumu ir jāriko obligātas konsultācijas, pirms tiek iesniegts pieteikums šķirt laulību starp laulātajiem, kuri īsteno kopīgu aizgādību pār savu nepilngadīgo bērnu, vai pirms tiek sākta cita tiesvedība par aizgādību un saskarsmi. Ģimenes tiesību likuma noteikumi, kas attiecas uz obligātajām konsultācijām, pirms tiek iesniegts pieteikums šķirt laulību starp laulātajiem, kuri īsteno kopīgu aizgādību pār savu nepilngadīgo bērnu, ir *mutatis mutandis* piemērojami attiecībā uz obligāto konsultāciju procedūru, ko rīko, pirms tiek celta prasība, lai noteiktu aizgādību un bērna saskarsmi ar otru vecāku, ja bērna vecāku laulība/partnerattiecības ir neatgriezeniski izirusas. Likumā ir noteikti gadījumi, kad obligātās konsultācijas neveic. Obligāto konsultāciju process sākas, tiklīdz kāda no pusēm iesniedz prasību to sākt. Pieprasījums jāadresē sociālās labklājības centram rakstiski vai mutiski (sniedzot paziņojumu, kas jāreģistrē registrā). Obligāto konsultāciju pakalpojumu sniedz tā Horvātijas Sociālo lietu institūta reģionālā biroja ekspertu grupa, kura teritoriālajā piekritībā ir vieta, kur atrodas bērna pastāvīgā vai pagaidu dzīvesvieta, vai vieta, kur laulātajiem vai kopdzīves partneriem pēdējo reizi bija kopīga pastāvīga vai pagaidu dzīvesvieta. Obligātās konsultācijas ir process, kurā personīgi piedalās ģimenes locekļi (pārstāvji nav atļauti). Pēc pieteikuma par obligātajām konsultācijām Horvātijas Sociālo lietu institūtam ir pienākums noteikt sanāksmes datumu un uzaicināt puses. Atkāpjoties no iepriekš minētā, ja Horvātijas Sociālo lietu institūtam ir kļuvis zināms par vardarbību ģimenē vai ja tas uzskata, ka konkrētajos apstākļos kopīga tikšanās nebūtu lietderīga, vai ja viena vai abas puses pieprasa pamatotu iemeslu dēļ kopīgu tikšanos nerīkot, tiek noteiktas un veiktas atsevišķas pārrunas ar pusēm.

Kad šis process ir pabeigts, Horvātijas Sociālo lietu institūta reģionālajam birojam ir jā sagatavo ziņojums, kas būs derīgs sešus mēnešus no konsultāciju pabeigšanas dienas.

Pirms pieteikuma iesniedzējs var iesniegt pieteikumu laulības šķiršanai, viņam ir jāpiedalās pirmajā ģimenes mediācijas sanāksmē.

Atkarībā no celtās prasības veida (laulāto strīds, strīds par maternitātes vai paternitātes noteikšanu vai apstrīdēšanu, strīds par aizgādību, strīds par saskarsmi, prasība par laulības šķiršanu pēc abpusējas piekrišanas vai dalītas aizgādības plāna apstiprinājuma pieprasīšana) pieteikuma iesniedzējam cita starpā ir jāiesniedz obligāto konsultāciju ziņojums / pierādījumi par dalību pirmajā ģimenes mediācijas sanāksmē / dalītas aizgādības plāns. Tas, kādi dokumenti ir vajadzīgi, ir atkarīgi no celtās prasības.

11 Kāda kārtība ir jāievēro šajos gadījumos? Vai ir iespējams lietu risināt paātrinātā kārtībā?

Visās darbībās, kas skar ar bērnu saistītas ģimenes tiesības, kompetentajām iestādēm ir steidzami jārikojas, vienlaikus aizsargājot bērna intereses.

12 Vai ir iespējams saņemt juridisku palīdzību, lai segtu tiesas izdevumus?

Jā. Bezmaksas juridisko palīdzību reglamentē Likums par bezmaksas juridisko palīdzību (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) (NN Nr. 143/13 un 98/19).

13 Vai lēmumu par vecāku atbildību ir iespējams pārsūdzēt?

Jā. Puses var pārsūdzēt pirmās instances nolēmumu 15 dienu laikā no nolēmuma kopijas izsniegšanas dienas, izņemot, ja Civilprocesa likumā ir noteikts cits termiņš. Ja vien likumā nav noteikts citādi, var pārsūdzēt pirmās instances nolēmumu, kas izriet no īpašām *ex parte* darbībām, kuras reglamentē Ģimenes tiesību likums. Pārsūdzības jāiesniedz 15 dienu laikā no nolēmuma izsniegšanas dienas.

14 Dažos gadījumos varbūt ir jāvēršas tiesā vai citā iestādē, lai panāktu, ka lēmums par vecāku atbildību tiek izpildīts. Kāda kārtība ir jāievēro šādos gadījumos?

Jāsazinās ar municipālo tiesu, kurai ir vietēja jurisdikcija. Jebkuru izpildes procesu īsteno saskaņā ar Izpildes likuma (*Ovršni zakon*) noteikumiem, savukārt Ģimenes tiesību likumā ir ietverti īpaši noteikumi par izpildi, kuras mērķis ir nodrošināt bērna nodošanu, un par izpildi, kuras mērķis ir nodrošināt iespēju uzturēt saskarsmi ar bērnu (Ģimenes tiesību likuma 509.-525. pants).

15 Kas man jādara, lai panāktu, ka šajā dalībvalstī tiek atzīts un izpildīts lēmums par vecāku atbildību, ko ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa?

Saskaņā ar Regulu 2019/1111 vienā dalībvalstī pieņemts tiesas nolēmums tiek atzīts Horvātijā bez īpašas procedūras.

Lēmums lietās par vecāku atbildību, kas pieņemts kādā dalībvalstī un ir izpildāms šajā dalībvalstī, ir izpildāms arī Horvātijā, nepieprasot nekādu izpildāmības pasludināšanu.

16 Kurā šīs dalībvalsts tiesā ir jāvēršas, lai apstrīdētu lēmuma atzīšanu un izpildi vecāku atbildības lietā, ja lēmumu ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa? Kāda procedūra ir piemērojama šādos gadījumos?

Pārsūdzības būtu jāiesniedz municipālajai tiesai. Par pārsūdzību lemj apgabaltiesa.

Uz pārsūdzības procesu attiecas noteikumi, kas paredzēti Padomes 2019. gada 25. jūnija Regulā Nr. 2019/1111 par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupīšanu (pārstrādāta redakcija), un Civilprocesa likuma noteikumi.

17 Kādus tiesību aktus piemēro tiesa, izskatot lietu par vecāku atbildību, ja bērns vai lietā iesaistītās puses nedzīvo šajā dalībvalstī vai ja tiem ir dažādas valstspiederības?

Saskaņā ar 44. pantu Starptautisko privāttiesību likumā (*Zakon o meyunarodnom privatnom pravu*) (NN Nr. 101/17 un 67/23) attiecības starp vecākiem un bērniem reglamentē 1996. gada Hāgas Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem (NN — Starptautiskie līgumi Nr. 5/09) tās piemērošanas jomas ietvaros. Attiecībām starp vecākiem un bērniem, kuras neietilpst 44. panta 1. punktā minētās konvencijas darbības jomā (ja to nenosaka cits Horvātijā spēkā esošs tiesību akts vai starptautisks līgums), piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar 44. panta 1. punktā minētās konvencijas noteikumiem, kas reglamentē šādas attiecības.

Kopš 2010. gada 1. janvāra Horvātija īsteno 1996. gada Hāgas Konvenciju par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem.

Plašākai informācijai skatīt šādus avotus:

- Ģimenes tiesību likums (NN Nr. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23 un 156/23)
- Izpildes likums (*Ovršni zakon*) (NN Nr. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20, 114/22 un 06/24)
- Starptautisko privāttiesību likums (NN Nr. 101/17 un 67/23)
- Likums par bezmaksas juridisko palīdzību (NN Nr. 143/13 un 98/19)
- Likums, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību (*Zakon o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 u području nadležnosti, priznanja i izvršenja sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom skrbi*) (NN Nr. 127/13)
- Padomes Regula (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu;
- Likums, ar ko īsteno Padomes Regulu (ES) 2019/1111 (2019. gada 25. jūnijs) par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupīšanu (*Zakon o provenbi Uredbe Vijeća (ES) 2019/1111 od 25 lipnja 2019 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću te o meunarodnoj otmici djece*) (NN Nr. 83/22)
- Padomes Regula (ES) 2019/1111 (2019. gada 25. jūnijs) par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupīšanu (pārstrādāta redakcija)

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes [Tava Eiropa](#).

Mēs labprāt uzzinātu jūsu [atsauksmes](#) par sniegtās informācijas lietderību.

■ Lapa atjaunināta: 23/01/2025

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.